

WBTR: de veranderingen voor de VERENIGING: op een rij en toegelicht

Notitie van: stichting AdviesBrigade te Arnhem, 26 juni 2021

Per 1-7-2021 is de WBTR van kracht, wat is er veranderd voor de stichting?

De WBTR is de afkorting voor 'Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen'. Deze wet geeft nieuwe regels voor hoe het bestuur en het toezicht van stichtingen en verenigingen.

Hieronder zijn de belangrijkste punten die met de WBTR zijn veranderd voor verenigingen opgesomd en nader toegelicht. De nummers achter de kopjes verwijzen naar de artikelen van boek 2 Burgerlijk Wetboek.

1. De taak van het Bestuur van de vereniging (44)

Met de WBTR is expliciet in de wet opgenomen dat de bestuurders van de vereniging zich bij de vervulling van hun bestuurstaak dienen te richten naar het belang van de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie. Dat klinkt logisch, maar dat was tot nu toe niet in de wet vastgelegd. Voor een Bestuur dat in de vervulling van zijn taak het belang van de vereniging als leidend ziet zal hierdoor niets veranderen.

De bestuurders hebben een raadgevende stem in de ALV. Dat stond niet in de wet maar nu met de WBTR wel. In de praktijk werd er vaak wel al zo gehandeld.

2. In een vereniging kan een Raad van Commissarissen worden aangesteld (47)

De WBTR geeft nu expliciet de mogelijkheid om in de statuten van een vereniging een Raad van Commissarissen (RvC) aan te stellen. De RvC is een intern toezichthoudend orgaan. Die wettelijke grondslag voor een toezichthoudend orgaan in een gewone vereniging bestond nog niet, maar werd in de praktijk soms wel toegepast.

De RvC kan ook Raad van Toezicht (RvT) worden genoemd, daartussen bestaat geen verschil.

De RvC heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en de algemene gang van zaken in de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie. De RvC staat het Bestuur met raad terzijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie.

De RvC heeft een raadgevende stem in de ALV. Dat stond niet expliciet in de wet, maar met de WBTR wel. In de praktijk wordt vaak al zo gehandeld.

Een RvC kan echter niet worden aangesteld als er sprake is van een Bestuur met uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders ('one tier board', zie hierna **punt 8**). Bij een 'one tier board' zijn de niet-uitvoerende bestuurders namelijk feitelijk de commissarissen.

3. Informatieverstrekking door Bestuur aan RvC (47)

Het Bestuur verstrekt tijdig aan de RvC voor de uitoefening van diens taken noodzakelijke informatie en stelt ten minste een keer per jaar de RvC schriftelijk op de hoogte van de hoofdlijnen van het strategisch beleid, van de algemene en financiële risico's en van de gebruikte beheers- en controlesystemen.

4. Schorsing bestuurders van vereniging door RvC (47)

Tenzij anders in de statuten is bepaald, is de RvC bevoegd iedere bestuurder te allen tijde te schorsen. Deze schorsing kan echter altijd weer door de ALV ongedaan worden gemaakt. Als geen RvC is aangesteld (de meest voorkomende situatie) is de ALV bevoegd tot schorsing.

5. **Tegenstrijdig belang regeling voor bestuurders en leden RvC** (44 en 47)

Tegenstrijdig belang houdt in: dat een bestuurder of commissaris een belang heeft bij een besluit van de vereniging dat tegenstrijdig is met het belang van de vereniging. Dat is aan de orde wanneer zij zelf, hun partner of een familielid een (zakelijk) belang hebben bij dat besluit, zoals bijvoorbeeld een contract met de vereniging sluiten voor de huur van ruimte, de koop van spullen, het verlenen van diensten of een dienstverband.

De wet kende al een regeling voor tegenstrijdig belang bij verenigingen, maar die regeling is nu aangepast. De WBTR introduceert een nieuwe uniforme regeling voor besluitvorming bij tegenstrijdig belang voor verenigingen en stichtingen. Deze nieuwe regeling is gelijk aan de regeling tegenstrijdig belang die al geldt voor de NV en BV.

Nieuwe regeling Tegenstrijdig belang in Bestuur/RvC van de vereniging

Bestuurders van een vereniging, die een tegenstrijdig belang hebben, mogen niet deelnemen aan de besluitvorming in het Bestuur. Als alle bestuurders een tegenstrijdig belang hebben is het Bestuur niet bevoegd het besluit te nemen, maar is de RvC bevoegd. Als er geen RvC is dan is de ALV bevoegd het besluit te nemen.

Voor de RvC van een vereniging geldt dezelfde tegenstrijdig belang regeling, met dien verstande dat wanneer alle leden van de RvC een tegenstrijdig belang hebben de ALV bevoegd is het besluit te nemen, tenzij de statuten anders bepalen.

Tip: handel in Bestuur en RvC overeenkomstig deze tegenstrijdig belang regeling en neem deze regeling alvast op in het bestuursreglement en het reglement voor de RvC (of het verenigingsreglement). De stichting AdviesBrigade heeft een voorbeeld. Tzt moet deze regeling ook in de statuten worden vastgelegd, voor zover dit er niet al zo staat.

6. **Regeling voor vervanging bij (tijdelijke) afwezigheid van bestuurder/lid RvC** (44 en 47)

De vereniging moet een regeling hebben voor vervanging bij definitieve en tijdelijke afwezigheid van de bestuurders en de leden van de RvC (indien een RvC is aangesteld). Het gaat bijvoorbeeld om vervanging bij aftreden, ontslag of overlijden (definitieve afwezigheid) of bij ziekte of schorsing (tijdelijke afwezigheid). Er moet ook een oplossing zijn voor het geval dat er geen enkel bestuurslid of RvC-lid meer is.

De regeling moet in de praktijk worden gevolgd en tzt in de statuten worden opgenomen, voor zover die er niet al in staat.

De wet spreekt over 'ontstentenis' (definitieve afwezigheid) en 'belet' (tijdelijke afwezigheid).

Tip: Stel als Bestuur en RvC (indien aangesteld) een regeling op voor vervanging van bestuurders /commissarissen bij tijdelijke en definitieve afwezigheid en leg die vast in een reglement en tzt in de statuten, tenzij de statuten al zo'n regeling bevatten. De stichting AdviesBrigade heeft een voorbeeld.

7. **Beloning voor Bestuur en RvC** (44 en 47)

De ALV van een vereniging kan een beloning (bezoldiging) aan de bestuurders en/of de leden van de RvC toekennen tenzij in de statuten anders is bepaald. Dit was niet zo in de wet geregeld, maar in de praktijk werd vaak wel zo gehandeld.

Tip: Als de vereniging een ANBI is dan mogen de bestuurders geen vergoeding ontvangen (wel een onkosten vergoeding). Sport-, personeels-, zang-, harmonie- of toneelverenigingen en hobbyclubs zijn meestal geen ANBI. Maar een vereniging die wijkactiviteiten of culturele of sociale activiteiten organiseert kan wel een ANBI zijn.

8. **Alternatief voor RvC: uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders** (44a, 37 en 63k)

Met de WBTR wordt er een alternatief gegeven voor het aanstellen van een RvC naast een Bestuur.

De statuten van een vereniging kunnen een onderscheid maken in uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders (dat noemen we een 'one tier board'). In dat geval zitten de toezichthouders (de RvC) als niet-uitvoerende bestuurders in het Bestuur, samen met de uitvoerende bestuurders. Bij de benoeming wordt door de ALV bepaald of de bestuurder benoemd wordt als uitvoerend of niet-uitvoerend bestuurder.

Aan een uitvoerende bestuurder kan niet worden toebedeeld:

- het voorzitterschap van het Bestuur,
- het doen van voordrachten voor benoeming van een bestuurder en
- het vaststellen van de bezoldiging van uitvoerende bestuurders.

De taak van de niet-uitvoerende bestuurders om toezicht te houden op de taakuitoefening van de uitvoerende bestuurders kan niet aan hen worden ontnomen.

De uitvoerende bestuurders doen niet mee aan de beraadslaging over de bepaling van hun bezoldiging.

Het Bestuur kan een uitvoerende bestuurder in een 'one tier board' te allen tijde schorsen.

9. Persoonlijke aansprakelijkheid van bestuurders en RvC bij faillissement (50a, 138)

Algemene opmerkingen over persoonlijke aansprakelijkheid

In de wet ontbrak een expliciete bepaling over persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurders en leden van de RvC ingeval van faillissement van een vereniging en stichting. Zo'n regeling bestond er al wel voor de NV en de BV. Met de WTBR is deze aansprakelijkheidsregeling ook van toepassing verklaard op de verenigingen en stichtingen. Voor niet-commerciële verenigingen en stichtingen geldt een minder streng regiem voor persoonlijke aansprakelijkheid dan voor commerciële verenigingen en stichtingen.

Deze regeling van persoonlijke aansprakelijkheid geldt in beginsel alleen ingeval van faillissement.

De bestuurders en leden van de RvC zijn persoonlijk hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de vereniging bij faillissement ingeval:

- het Bestuur/de RvC zijn taken **kennelijk onbehoorlijk** heeft vervuld; en
- aannemelijk is dat dit een **belangrijke oorzaak is van het faillissement**.

Enkele voorbeelden van onbehoorlijk bestuur:

- Niet voldoen aan de boekhoudplicht (zie hierna **punt 10**);
- Niet publiceren van de jaarrekening, terwijl dat verplicht is (zie hierna **punt 11**);
- Fraude plegen;
- Willens en wetens een overeenkomst aangaan of handeling verrichten die tot gevolg heeft dat de rechtspersoon haar schulden niet meer kan voldoen.

Voor persoonlijke aansprakelijkheid op grond van kennelijk onbehoorlijke taak uitoefening is dan nog vereist:

- een persoonlijke ernstige verwijtbaarheid omtrent de onbehoorlijke taak uitoefening van de bestuurder/het lid van de RvC.

Dus als de bestuurder/het lid van de RvC bewijst dat de onbehoorlijke taakvervulling door het bestuur niet aan haar/hem persoonlijk te wijten is en zij/hij zelf niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen daarvan af te wenden, is zij/hij niet persoonlijk aansprakelijk.

Ook is er geen persoonlijke aansprakelijkheid als de bestuurder/het lid van de RvC kan bewijzen dat die handeling géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

Aansprakelijkheid gaat niet verder terug dan de taakvervulling in de periode van 3 jaar voorafgaande aan het faillissement.

Een decharge/kwijting verlening aan een persoon staat aan aansprakelijkheid niet in de weg. De aansprakelijkheidsvordering wordt ingesteld door de faillissementscurator. De bestuurder/het lid van de RvC kan de aansprakelijkheidsvordering niet verrekenen met een vordering van haar/hem op de vereniging.

Tip: als een Bestuur en een RvC van een niet-commerciële vereniging op behoorlijke wijze hun bestuurstaken respectievelijk toezichthoudende taken vervullen, valt er in beginsel geen persoonlijke aansprakelijkheid te vrezen, ook al gaat de vereniging failliet.

Tip: Wil je meer weten over de boekhoudplicht en de publicatieplicht in relatie tot persoonlijke aansprakelijkheid (bij niet-commerciële en commerciële verenigingen), lees dan **punten 10 en 11** hierna.

10. Niet voldoen aan boekhoudplicht: persoonlijke aansprakelijkheid (10, 50a, en 138)

Wat houdt de boekhoudplicht in?

- Het bestuur is verplicht van de vermogenstoestand van de vereniging van alles betreffende de werkzaamheden van de vereniging op zodanige wijze een **administratie te voeren** en de daartoe behorende boeken en bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze **te bewaren**, dat **te allen tijde de rechten en verplichtingen van de vereniging kunnen worden gekend**.
- Het bestuur is voorts verplicht jaarlijks **binnen 6 maanden** na het einde van het boekjaar (doorgaans het kalenderjaar) een **balans** en een **staat van baten en lasten** op te maken.
Grote commerciële verenigingen (ondernemingen met > 6 miljoen omzet per jaar) moeten aan bepaalde minimum eisen voldoen t.a.v. de op te maken jaarrekening.
- De boeken en bescheiden en andere gegevensdragers moeten **7 jaar worden bewaard**.

Tip: het bestuur van de vereniging dient, in het kader van de boekhoudplicht, er voor zorg dragen dat de volgende zaken zijn geregeld:

1. Er een goed georganiseerd en werkend proces is voor het verzamelen, vastleggen, verwerken en verstrekken van de noodzakelijke informatie ten behoeve van het besturen en doen functioneren van de vereniging;
2. De gevoerde administratie van de financiën, overeenkomsten, vergaderingen, besluiten, statuten en interne reglementen en de activiteiten van de vereniging juist en compleet is en deze 7 jaar worden bewaard.
3. Er op basis van de uitkomst van dit proces en deze administratie snel en correct verantwoording kan worden afgelegd over:
 - a. de financiële positie van de vereniging (de debiteuren- en crediteurenposities, de liquiditeiten en de overige belangrijke balansposten);
 - b. juridische positie van de vereniging (overeenkomsten met leden en derden);
 - c. het functioneren van de vereniging (interne procedures en reglementen en activiteiten verslagen);
 - d. het gevoerde bestuur (getekende notulen van de vergaderingen en besluiten van de ALV, het Bestuur en de RvC (indien aangesteld).

Niet-commerciële verenigingen, die niet voldoen aan boekhoudplicht

Bij verenigingen die geen onderneming voeren levert het niet voldoen aan de boekhoudplicht niet automatisch onbehoorlijk bestuur op. Maar het zal bij de boordeling daarvan wel een rol spelen.

Tip: Daarom is het ook voor bestuurders en commissarissen van niet-commerciële verenigingen noodzakelijk om er voor te zorgen dat de vereniging aan de boekhoudplicht voldoet.

Commerciële verenigingen, die niet voldoen aan boekhoudplicht

Voor de volledigheid wordt hieronder aangegeven wat geldt voor commerciële verenigingen. Bij verenigingen met een onderneming (die onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting) leidt het niet voldoen aan de boekhoudplicht tot een **groot risico** voor **persoonlijk aansprakelijkheid** van bestuurders en leden van de RvC. Ook als slechts een deel van de activiteiten is onderworpen aan de vennootschapsbelasting is er sprake van een commerciële vereniging.

Indien een commerciële vereniging de wettelijke boekhoudplicht niet nakomt **staat het onbehoorlijk bestuur vast**. Tevens wordt dan vermoed dat dit een **belangrijke oorzaak van het faillissement** is. De bestuurder/lid RvC kan zijn persoonlijke aansprakelijkheid dan slechts voorkomen door aan te tonen:

- dat haar/hem persoonlijk géén verwijt te maken is omtrent het effect van de niet-nakoming van de boekhoudplicht (bijvoorbeeld dat zij/hij heeft aangedrongen op nakoming boekhoudplicht en is afgetreden nadat dit niet is opgevolgd);
- dat het niet nakomen van de boekhoudplicht géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

11. Niet voldoen publicatieplicht jaarrekening: persoonlijke aansprakelijkheid (50a, 138, 394)

Niet commerciële verenigingen hebben geen publicatieplicht

Voor verenigingen die geen onderneming voeren (niet vennootschapsbelasting plichtig zijn) geldt **geen publicatieplicht** voor de jaarrekening. Dus bestaat hier **geen risico van persoonlijke aansprakelijkheid** van bestuurders of leden van de RvC als gevolg van het feit dat de jaarrekening niet wordt gepubliceerd. Voor bepaalde niet-commerciële verenigingen schrijft de wet echter wel een publicatieplicht voor, bijv. woningbouwverenigingen en onderwijsverenigingen.

ANBI verenigingen

ANBI's zijn geen ondernemingen maar moeten wel allerlei informatie openbaar maken op hun website over hun financiën en activiteiten, waaronder een jaarrekening. Dat is echter iets anders dan de hier bedoelde publicatieplicht.

Sport-, personeels-, zang-, harmonie- of toneelverenigingen en hobbyclubs zijn meestal geen ANBI. Maar een vereniging die wijkactiviteiten of andere culturele of sociale activiteiten organiseert kan wel een ANBI zijn.

Commerciële verenigingen, die niet voldoen aan publicatieplicht

Voor de volledigheid wordt hieronder aangegeven wat geldt voor commerciële verenigingen. Grote commerciële verenigingen (met een onderneming met > 6 miljoen omzet per jaar) zijn verplicht de jaarrekening te **publiceren** (te deponeren bij de KvK). Voor kleine verenigingen die een onderneming voeren geldt de publicatieplicht niet, tenzij een bijzondere wet dat voorschrijft, bijv. voor woningbouwverenigingen onderwijsverenigingen.

Bij de (commerciële) verenigingen die verplicht zijn de jaarrekening te publiceren bestaat er een **groot risico** voor **persoonlijk aansprakelijkheid** van bestuurders en leden van de RvC. Indien het bestuur van zo'n vereniging met een onderneming de jaarrekening niet (tijdig) publiceert **staat het onbehoorlijk bestuur vast**. Tevens wordt dan vermoed dat dit een **belangrijke oorzaak van het faillissement** is. De bestuurder/lid RvC kan zijn persoonlijke aansprakelijkheid dan slechts voorkomen door aan te tonen:

- dat haar/hem persoonlijk géén verwijt te maken is omtrent het effect van niet nakoming van de publicatieplicht (bijvoorbeeld dat zij/hij heeft aangedrongen op nakoming publicatieplicht van de jaarrekening en is afgetreden nadat dit niet is opgevolgd);
- dat het niet nakomen van de publicatieplicht géén belangrijke oorzaak van het faillissement is.

12. **Meer dan 1 stem voor een lid van het Bestuur en een lid van de RvC** (44 en 47)

De WBTR voert in dat in de statuten van de vereniging aan een bestuurder of een lid van de RvC meer dan 1 stem kan worden toegewezen in de vergaderingen waar door het Bestuur/RvC besluiten worden genomen. Het aantal toegewezen stemmen mag per bestuurslid/lid van de RvC echter nooit hoger zijn dan het gezamenlijk aantal stemmen van de andere bestuurders of de ander leden van de RvC.

Tip: In de praktijk zal het toekennen van meerdere stemmen aan een bestuurslid of lid van de RvC niet vaak voorkomen en ook niet snel wenselijk zijn.

13. **Aanbeveling of voordracht (her)benoeming lid RvC** (47a)

Bij een aanbeveling of voordracht tot benoeming van een lid van de RvC moet van de kandidaat worden meegedeeld:

- zijn leeftijd,
- zijn beroep,
- de functies die zij/hij bekleedt of heeft bekleed voor zover die van belang zijn in verband met de vervulling van de taak van een commissaris,
- aan welke rechtspersonen zij/hij reeds als commissaris is verbonden.

De aanbeveling en de voordracht tot benoeming of herbenoeming worden gemotiveerd.

Bij herbenoeming wordt rekening gehouden met de wijze waarop de kandidaat haar/zijn taak als commissaris heeft vervuld.

14. **Bindende voordracht benoeming lid van bestuur of RvC van een vereniging** (37 en 57a)

Als er maar 1 kandidaat in een bindende voordracht voor een bestuurder of lid van de RvC wordt genoemd, betekent een besluit over de voordracht dat de kandidaat wordt benoemd.

Niet benoeming van deze ene kandidaat kan alleen indien eerst het bindende karakter aan de voordracht wordt ontnomen bij besluit van de ALV met 2/3 meerderheid van de stemmen.

Disclaimer:

Deze notitie over de WTBR is gemaakt door de Stichting AdviesBrigade te Arnhem.

Aan deze notitie is de grootste zorg besteed, maar het is slechts een samenvatting van belangrijke wijzigingen voor verenigingen als gevolg van het van kracht worden van de WTBR. Daarom kan niet worden gegarandeerd dat de informatie in de notitie volledig en correct. Voor een compleet en correct beeld van de WTBR wordt verwezen naar de wettekst zelf op [gepubliceerd door de overheid](#). De Stichting AdviesBrigade en de aan haar verbonden adviseurs zijn niet aansprakelijk voor schade als gevolg van de inhoud of het gebruik van deze notitie.